

АБОНИРАЙТЕ СЕ Абонаментна кампания за изданията на ССБ

Уважаеми читатели,

Започна абонаментната кампания за изданията на ССБ за 2010 година.

За да направите своя абонамент, вие можете да се обърнете за съдействие към председателите на РСО и ТСО.

абонаментната кампания за 2010 година ще продължи до 15 декември!

Абонаментът за списание "Зари" на зрящо става само в пощенските станции. Каталожният номер на сп. "Зари" е 1322. Абонаментът за цялата година е 6 лева. Краен срок – 15 декември 2009 г.!

През 2010 г. ще излизат следните брайлови списания:

“Зари” – 12 книжки, цена – 6 лв.

“Кръгозор” – 12 книжки по 30 хил. знака, цена – 4.80 лв.

“Спортен преглед” – 12 книжки по 30 хил. знака, цена – 4.80 лв.

“Женски свят” – 6 книжки по 60 хил. знака, цена – 4.80 лв.

“Вариант” – 6 книжки по 30 хил. знака, цена – 2.40 лв.

“Светулка” – 6 книжки по 60 хил. знака, цена – 4.80 лв.

“Минерва” – 6 книжки по 60 хил. знака, цена – 4.80 лв.

През 2010 г. дискът с говорещите списания “Знание”, “Съвременност”, “Домашен съветник”, “Литературен калейдоскоп” и “Зари” ще излиза всеки месец.

Информацията на диска ще е в обем средно около 18 часа.

Годишният абонамент е 8 лева за 12 броя CD.

Моля, включете се в списъците за абонамент при председателите на РСО и ТСО или ни изпратете писмо за индивидуалния ви абонамент, което да съдържа трите ви имена и пълния ви адрес, както и имената на списанията, за които желаете да се абонирате.

парите за брайловите издания и за диска с говорещите списания можете да преведете на банковата сметка на Съюза на слепите в България – СЖ “Експресбанк” АД, клон София, банкова сметка – BG15TTBB94001521039947, банков код – TTBBBG22.

Сумите могат да се внасят и директно в касата на ССБ в сградата на ЦУ.

Писмата, списъците с абонатите за брайловите и говорещите списания - имената и адресите, както и номерата на квитанциите, изпращайте на адрес:

1309 София, ул. “Найчо Цанов” № 172,

до редакцията на сп. “Зари”.

Краен срок – 15 декември!

Уважаеми читатели,

Започна и абонаментът за Книги на CD за 2010 година.

Абонаментът за полугодие е 15 лв. за 15 диска, а за цялата година – 25 лв. за 30 диска.

парите за абонамент можете да преведете на банковата сметка на Съюза на слепите в България – СЖ “Експресбанк” АД, клон София, банкова сметка – BG15TTBB94001521039947, банков код – TTBBBG22.

Сумите могат да се внасят и директно в касата на ССБ в сградата на ЦУ.

Имената и адресите, както и номерата на квитанциите, изпращайте на адрес:

1309 София, ул. “Найчо Цанов” № 172,

до Централната фонобиблиотека на ССБ

Телефон за справки: 02/ 812 70 44.

Краен срок за абонамент – 15 януари 2010 г.

И през 2010 г. Звукозаписното студио ще ви предоставя услугата сами да избирате предпочитаните от вас книги. Цената за CD с избрани от вас произведения е 3 лева, като желаещият заявява кои точно книги да му бъдат записани. Тази услуга се предлага в течение на цялата година и не е обвързана с абонамент.

ВЪТРЕШНО СЪЮЗНА ДЕЙНОСТ В управителния съвет на ССБ

На 12-и октомври се проведе редовно заседание на управителния съвет на ССБ. Заседанието бе посветено преди всичко на обсъждане и приемане на отчетите за дейността на ССБ и на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД. Поради това и първа точка от дневния ред беше посветена на финансовия отчет за дейността на ССБ през първото шестмесечие на 2009 г. Съответно Управителният съвет на ССБ прие финансовия отчет за дейността на Съюза на слепите в България за първото полугодие на 2009 г. По втора точка от дневния ред членовете на управителния съвет обсъдиха и приеха изготвената от Веселин Мирчев – управител и Роза Янчева - главен счетоводител на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД информация за финансовите резултати от стопанската дейност на предприятията в структурата на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД за първото шестмесечие на 2009 г.

Точка трета от дневния ред бе в пряка връзка с представения по точка втора отчет. В тази част от работата си Управителният съвет на ССБ обсъди доклад на Веселин Мирчев, посветен на перспективите за запазване и развитие на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД София. Докладът съдържа и кратък анализ на текущите финансови параметри.

В своите изказвания по тази точка г-н Мирчев и г-жа Янчева изразиха тревогата си, породена от тежкото финансово състояние на предприятието. Към настоящия момент наистина е договорен по-благоприятен режим на погасяване на дължимите към банката финансови средства, но е факт, че във всеки момент банката може да ни изненада и отново да поиска ускорено погасяване на наличните ни задължения.

Велик Атанасов заяви, че за да излезем от незавидното положение, в което се намираме, ние трябва да се освободим от част от нашата недвижима собственост - тази, която не можем да използваме пълноценно за нуждите на стопанската дейност. С получените от продажбите средства ще започнем да погасяваме задълженията си към банката. В тази посока беше и изказването на Борислав Лазаров, който обърна внимание на това, че предназначението на стопанската дейност винаги е било да подпомага Съюза на слепите и ако тя не може да изпълнява тези функции резонно се поставя въпросът за смисъла на нейното съществуване. След този дебат членовете на управителния съвет приеха предложената по тази точка информация, както и краткия анализ на финансовото състояние на холдинга.

По точка 4 беше разгледана докладна записка от Васил Долапчиев за продажба на недвижима собственост на ССБ. След обстойно обсъждане на направените предложения Управителният съвет прие следните решения:

1. Дава съгласието си за продажба на парцел № 421 и № 424 от територията на "Успех Металпринт ССБ" ЕООД Шумен. Определя начална цена за продажба на парцел № 421, с площ 7864 кв. м., включително и построените сгради върху него, от 3 800 000 лв. с ДДС. За парцел № 424, с площ 2884 кв. м., включително и построените върху него сгради, цената е 550 000 лв. с ДДС. Срокът за намиране на купувачи е до 20 ноември 2009 г. Председателят е длъжен в срок до 20 октомври 2009 г. да публикува обяви в едно национално и едно местно специализирани издания за продажба на недвижими имоти, едно електронно специализирано издание за продажба на недвижими имоти, две местни агенции за недвижими имоти и в една агенция с национална мрежа.

На основание чл. 3., ал. 2., точка втора от наредбата за реда и условията за разпореждане с недвижими имоти собственост на ССБ и търговските му дружества и разходване на получените средства купувачите следва да се определят чрез процедура търг с явно наддаване. Определена бе четиричленна

комисия в състав: Васил Долапчиев, Мария Картулева, Борислав Лазаров и Бончо Бонев; резервен член - Павлин Ангелов и секретар Росица Гогова – юристконсулт на ССБ.

2. Дава съгласието си за продажба на къща с дворно място с площ 436 кв. м., находяща се в София, ж.к. "Яворов", район Средец, ул. "Цар Иван Асен II" № 36, за сума в размер 960 000 лв. с включено ДДС.

Дава съгласието си при реализиране на сделката Съюзът на слепите в България да заплати възнаграждение в размер на два процента и половина от продажната цена на имота без включено ДДС на посредника. Разходите по сделката са за сметка на купувача. В случай, че не се постигне договореност с кандидат купувача разходите по сделката да се разделят по равно между ССБ и купувача. Дава мандат на председателя на ССБ и председателя на Контролния съвет да проведат преговори с кандидат купувача.

След това членовете на Управителния съвет на ССБ приеха финансовия отчет на "Национален център за рехабилитация на слепи" Пловдив за първото шестмесечие на 2009 г.

Практически без дебат беше приета и информацията от докладната записка, представена от Васил Долапчиев и Роза Янчева, относно проверка на ССБ, извършена от Сметната палата. И пак по тази точка беше приета стратегия за управление на риска за дейностите финансирани с бюджетни средства, както и етичен кодекс на служителите на ССБ.

По точка 7 от дневния ред бе представена докладна записка от Васил Долапчиев за по-ефективното използване на съюзния жилищен фонд в София. Читателите на списание "Зари" навярно си спомнят, че преди няколко месеца този проблем беше поставен за обсъждане в управителния съвет на ССБ и тогава не можа да се стигне до общоприемливо и достатъчно обосновано решение. Ще припомня, че проблемът с използването на жилищния фонд на ССБ в София се изостри драстично през тази година, поради ограничаването на възможностите за настаняване на незрящи граждани в студентски общежития. В резултат на тези рестриктивни мерки повече от тридесет съюзни членове трябва да освободят ползваните от тях помещения в Студентски град. Всичко това постави на дневен ред проблемът за актуализиране и оптимизиране на режима за ползване на жилищния фонд на ССБ в София.

В представената от председателя на ССБ докладна записка се съдържаха предложения, приемането на които би трябвало да има отношение не само към решаването на сега възникналия проблем, но и въобще към по-оптималното и по-справедливото разпределение на и без това ограничания собствен жилищен фонд, с който разполага Съюзът на слепите. В докладната записка се съдържаха предложения за изменения и допълнения в наредбата за използването на жилищния фонд на ССБ. След разгорещени дебати беше прието следното решение:

В раздел трети от наредбата за стопанисване, управление, ползване и продажба на жилищата и общежитията собственост на ССБ да се добави нов член 10 със следното съдържание:

При наличие на кандидати - съюзни членове и недостиг на стаи в общежитието в дадено населено място комисията е длъжна:

1. Да прекрати наемните договори с външни наематели – зрящи лица, неработещи в организацията.
2. Едночленно или двучленно семейство има право на една стая. В случай, че ползва две стаи наемният им договор да бъде прекратен за втория обект.
3. Тричленно или четиричленно семейство с деца до осемнадесет години има право на две стаи. В случай, че има наематели, ползващи повече от посочените обекти, да бъде прекратен наемният им договор за третата стая.

Член 10 от действащата наредба да стане чл. 11. а чл. 11 да стане 12 и т.н.

В изпълнение на актуализираната наредба за стопанисване, управление, ползване и продажба на жилищата и общежитията собственост на ССБ и наличие на съюзни членове, нуждаещи се от настаняване в съюзно жилище реши:

1. Управителят на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД София да прекрати наемните договори:

- на зрящи лица, неработещи и нечленуващи в организацията;
- на наематели неизползващи предоставения им жилищен имот повече от три месеца без уважителни причини от страна на наемателя;
- наемните договори на едночленно или двучленно семейство, ползващо две стаи. Да бъде прекратен договорот за втория обект;
- за семейство от три или четири члена с деца до 18 годишна възраст да бъде прекратен наемният

договор за третата стая;

- да се прекратят наемните договори с наемателите на апартамента в София, пл. "Славейков" №1.

Срокът на предизвестията да тече от първи ноември 2009 г.

По точка 8 Управителният съвет разгледа молба от Фондация "Очи на четири лапи" и прие следните решения:

1. Приема Фондация "Очи на четири лапи" за асоцииран член на ССБ.

2. Дава съгласието си да се предостави за безвъзмездно ползване на Фондация "Очи на четири лапи" на складово помещение – хале 270 кв. м., находящо се на територията на "Успех Филтър ССБ" ЕООД София, за срок от десет години.

Точка 9 от дневния ред бе посветена на награждаването на съюзни членове, допринесли за развитието на ССБ. По тази точка членовете на управителния съвет на ССБ решиха по случай навършването на кръгла годишнина да бъде удостоен със съюзно отличие сребърна значка г-н Стоян Васев – ръководител на звукозаписното студио на ССБ.

По следващата точка членовете на Управителния съвет се запознаха с приетия Меморандум на Национално представените организации на и за хора с увреждания в България. Редакцията на списание "ЗАРИ" публикува пълния текст на меморандума.

11. Разни. По тази точка бяха приети следните решения:

Управителният съвет дава съгласието си бюджетът за 2009 г. на РСО Бургас да се завиши с 12 500 лв., осигурени от спонсори за консумативи, спортна дейност и помощи. Упълномощава управителя на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД Веселин Мирчев да извърши продажба на ценни книжа, а именно 6400 броя поименни акции, всяка с номинал 1 лв., от уставния капитал на СЖ „Експресбанк” АД Варна при пазарна цена от 10 лева, предложена за изкупуване на гореописаните акции. Избира одиторска компания да извърши одит на годишните финансови отчети на ССБ и на търговските му дружества за финансовата 2009 г.

Димитрина МИХАЙЛОВА

Меморандум

НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА И ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ

До г-н Георги Първанов,
Президент на Република България

До г-н Бойко Борисов,
Министър-председател на Република България

До г-жа Цеца Цачева,
Председател на Народното Събрание

До г-н Тотю Младенов,
Министър на труда и социалната политика

До г-жа Йорданка Фандъкова,
Министър на образованието, младежта и науката

До г-н Симеон Дянков,
Министър на Финансите

До д-р Божидар Нанев,
Министър на здравеопазването

До всички парламентарни групи

МЕМОРАНДУМ на Национално представените организации на и за Хора с Увреждания в България 2009

Бяха ни отнети редица изконни права, в резултат на което бяхме принудени да проведем два Национални протеста - 2007 и 2008 г. Дискриминационната политика на Българските правителства потресе Европа.

Ние, легитимните представители на хората с увреждания настояваме за зачитане на нашите права и преодоляване на засилващото се ограничаване на възможностите ни за интеграция и достоен живот. Убедени в своите възможности, ние, хората с увреждания, сме като всички останали граждани. След 3-годишно членство на България в ЕС крайно време е българските държавни и местни органи на власт да са разбрали, че съгласно Конституцията на България, Европейските директиви и Конвенцията на ООН сме със специална защита.

Проявата на отговорна, адекватна и комплексна държавна политика ще докаже, че не само на думи, а и на дело е постигната позитивна промяна в отношението към хората с увреждания като равноправни граждани на България.

Национално представените организации на и за хора с увреждания са подготвили искания към правителството на Република България за подобряване на качеството на живот на хората с увреждания и изваждането ни от позицията на бедност и изолация.

Именно хората с увреждания в България най-силно чувстват бездушието на законотворците и обществото. Именно хората с увреждания са най-бедните и най-зле живеещите граждани. Именно те са обект на най-силна дискриминация, остават без работа, без адекватно лечение и с постоянното напомняне, че са ненужни и абсолютно нежелани.

Крайно време е да престане популисткото и пренебрежително отношение към нашите справедливи искания. Не последваха действия и не получихме отговори на приетите от Националния съвет за интеграция на хората с увреждания /НСИХУ/ към МС антикризисни мерки за подкрепа на хората с увреждания в условията на икономическа криза като част от Правителствени мерки.

Липсата на социален диалог доведе до отнемане на права за хората с увреждания. Не получихме отговори на предложения и протестни изявления за нередности и нерешени проблеми по нормативни актове като ТЕЛК.

В нашата страна инвалидните пенсии си остават сред най-ниските, а в сравнение с европейските те са мизерно символични и без никаква перспектива да осигуряват дори физическото оцеляване на хората с увреждания в тежката зима в период на криза.

Хората с увреждания получават интеграционна добавка, която се превърна в подигравка за тях. Тя е толкова нищожна – 9,75 лева, че е извън всякаква представа за компенсиране на увреждането и интеграцията на хората с увреждания. Въпреки нашето искане да се въведе Европейският критерий "Линия на бедността", служещ за база при изчисляване на всички социални плащания, продължава да се използва терминът "Гарантиран минимален доход".

С изключително бавни темпове се решава проблемът за достъпност на архитектурната среда и транспорта, което възпрепятства процеса на интеграция в образованието и трудовата реализация на хората с увреждания.

Изхождайки от всичко казано, ние настояваме за разрешаване на следните проблеми:

1. Организацията на обединените нации през 2006 г. прие Международна конвенция за опазване и насърчаване на правата и достойнството на хората с увреждания. Тя вече е ратифицирана от десетки държави в света. ОЧАКВАМЕ ясен отговор на въпроса кога Българската държава ще ратифицира този

документ и ще се съобразява с него.

2. Редно е да се разработи механизъм за ежегодно актуализиране на Гарантирания минимален доход /ГМД/ и предлагаме критерият на Гарантиран минимален доход да бъде заменен с Европейския критерий "Линия на бедността".
3. Трябва да се усъвършенстват стандартите за социални услуги.
4. Да се актуализират социалните и инвалидните пенсии.
5. Размерът на интеграционната добавка да бъде 70% от минималната работна заплата за страната.
6. Да се увеличи размерът на интеграционната добавка за балнеолечение и рехабилитационни услуги, съобразно действителната им стойност.
7. Да се включат в списъка на помощните средства, медицински изделия и приспособления за хора с увреждания към Правилника за приложение на закона за интеграция на хората с увреждания /ППЗИХУ/ нови позиции, отговарящи на съвременните технологии и производство и многото увреждания и заболявания, невключени досега.
Да не се допуска лишаване на хората с увреждания от медицински изделия (помощни средства) под предлог за корупционни практики и недостиг на ресурс, вследствие на икономическата криза.
Да бъдат предоставяни нови позиции и съвременни медицински изделия и помощни технически средства за децата с увреждания.
8. Децата с увреждания да получават медицински изделия, защото сегашната ситуация на отказ е срам за една, наричаща се европейска, държава.
9. Да не се допуска отнемане на облекчения за хората с увреждания.
10. Да се промени статутът на Агенцията за хората с увреждания в държавна агенция.
11. Да се решат проблемните сфери за ефективно участие на национално представените организации на и за хора с увреждания като законен социален партньор на правителството.
12. Да се усъвършенства нормативната уредба, регламентираща медицинската експертиза (ТЕЛК), при разработването на която да се включат Национално представените организации на и за хора с увреждания.
13. Изработване и приемане на програма за държавна защита на Специализираните предприятия и кооперации за хора с увреждания. Категорично настояваме в Антикризисната програма на правителството като елемент да бъдат приложени в най-кратки срокове приетите от Националния съвет за интеграция на хората с увреждания към Министерски съвет на 13.08.2009 г. антикризисни мерки за спасяване на Специализираните предприятия и кооперации на хора с увреждания.
14. Настояваме за предоставяне на средствата от Европейския социален фонд /ЕСФ/ за социалните партньори, каквито са Национално представените организации на и за хора с увреждания. Чрез този ресурс ще се осъществи реална промяна на дискриминационния статут на хората с увреждания. Ще се създадат условия за преодоляване на дълготрайната безработица. Такива средства вече бяха отпуснати за Национално представителните работодателски и синдикални организации. Ако тези средства от ЕСФ не бъдат отпуснати, това ще бъде реална дискриминация на хората с увреждания.

Исканите решения са за повишаване на качеството на живот на хората с увреждания. Някои от мерките ще компенсират последиците от финасово-икономическата криза. Все още сред хората с увреждания процентът на безработицата е драстично висок – над 90 %. Този висок процент на хора с увреждания в процеса на дългосрочна безработица, живеейки в ниво на висока бедност, зависими от системата на социално подпомагане, ниското ниво на конкурентна и адаптивна квалификация са факторите за високата степен на риск от социално изключване на хората с увреждания. Изброените сфери трябва да бъдат приоритети.

Ние, хората с увреждания сме хора като всички останали със своите възможности, образование, симпатии и антипатии и ако държавата реши тези няколко основни проблема ще ни даде възможности за равнопоставеност и използване на нашия потенциал.

Тези наши искания са в правомощията на Министерския съвет и тяхното изпълнение или неизпълнение красноречиво ще докаже отношението на правителството към гражданите с увреждания в България.

Непоколебима е нашата готовност да предприемем съответните законови действия в цялата страна, в това число и протестни, ако отново не бъде зачетена нашата гражданска позиция.

28.09.2009 г.

Д-р Диана Инджова, Ph.D.

Ръководител на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания към Министерски съвет от страна на гражданските организации – най-висшата гражданска институционална структура в

Република България в Социалната сфера

Председател, Глобално движение на хората с увреждания – Ню Йорк

Председател, Център за психологически изследвания

Председател на Координационен съвет (форум) на Конгрес на Европейския модел на гражданската – парламентарна и държавна представителност - власт

Съюз на слепите в България

Председател Васил Долапчиев

Съюз на глухите в България

Председател Васил Панев

Съюз на военноинвалидите и военнопострадалите

Председател Петър Велчев

Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения

Петко Кенанов

Национален център за социална рехабилитация

Председател Пламен Захариев

Асоциация "Национален съюз на кооперациите на инвалидите и Национална федерация на работодателите на инвалидите и Съюз на военноинвалидните кооперации в България"

Председател Маринела Ангелова

Национална федерация на работодателите на инвалидите

Председател Елка Тодорова

Национален съюз на трудово-производителните кооперации

Председател Стилиян Баласополов

Национална потребителна кооперация на слепите в България

Председател Михаил Кърлин

Национална асоциация на сляпо-глухите в България

Председател Димитър Парапанов

Асоциация на родителите на деца с нарушено зрение

Председател Лазар Живанкин

Асоциация на родителите на деца с увреден слух

Председател Мария Кръстева

Комисия по интеграция на хората с увреждания

Изпълнителен директор Васко Кузев

Асоциация на родители на деца с епилепсия
Председател Веска Събева

Българска Асоциация за невро-мускулни заболявания
Председател Виолета Антонова

Съюз на инвалидите в България
Председател Красимир Коцев

Българска асоциация "Диабет"
Представител Димитър Богданов

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Бургас

Отново във Велинград

Викторина със закачливи награди сложи началото на десетте незабравими септемврийски дни от поредната почивка на група незрящи от Бургас в хотел "Витоша" – Велинград. Въпросите припомниха факти от историята и географията на курортния град, а наградите развеселиха не само спечелилите, но и всички останали в автобуса на фирма "Ентуртранс", която отново доказа приятелското си отношение към ТСО на ССБ в Бургас. Наши приятели вече са и всички, които работят в хотел "Витоша". В този прекрасен хотел групата ни се почувства като у дома си. Песни в съпровод на акордеон огласяха всяка вечер почивния дом, а изпълненията на спонтанно формираната се вокално-инструментална група продължиха дори по обратния път към морето, предизвиквайки удивление и веселие в крайпътните ресторантчета.

Екскурзията до езерото Клептуза и околните параклиси ни зареди с бодрост и вяра, а тази до

високопланинската спортна база на Белмекен, състояла се на следващия ден, ни даде възможност да надникнем в лятната подготовка на биатлонистите, както и да научим, че биатлонът може да се практикува и от хора с увреждания – както на опорно-двигателния апарат, така и на зрението. Обядът и високопланинският шопинг в Юндола допълниха богатата гама на настроенята от двата екскурзионни дни, така че последвалите дъждовни и облачни неделя и понеделник не успяха да ни хвърлят в униние. Още повече, че горещият басейн в двора на хотела стопляше телата и душите ни, даже под капките на първия есенен дъжд. На традиционната за такива екскурзии гала-вечеря присъстваха председателката на ТСО Велинград Мария Димова и съпругът ѝ, който се оказа от бургаския край. Естествено бяха разменени опит и идеи за развитието както на териториалните организации, така и на Съюза като цяло. Изобщо за част от екипа на ТСО Бургас почивката бе съчетана с ползотворна и неуморна работа, но такава е съдбата на отдадените на каузата - няма почивни дни и отпуски. Почиваш си чрез смяна на обстановката и продължаваш след това в обичайния делови ритъм на големия град. Остават ти спомените за преживяното и желанието да се завърнеш някога при топлите извори на този град и при топлите му хора.

Шумен

С различни прояви в Шумен беше открит Месец на хората със зрителни увреждания. Той започна на 15 октомври със среща, иницирана от областния управител на Шумен Димитър Александров. На 16 октомври се проведе среща – разговор на тема "Брайловата грамотност променя начина ми на живот". Над 30 души участваха в дискусиата, на която студентите Мехмед Метин, Галина Крумова и Нурел Шенол прочетоха есета, участвали в конкурса за написване на есе, обявен от Национално читалище "Луи Брайл" по случай 200-годишнината от рождението на Луи Брайл. Мехмед Метин, със своето есе, участва тази година и в конкурса "Брайловата грамотност променя начина ми на живот", обявен от Европейския съюз на слепите.

Месецът на хората със зрителни увреждания бе съпътстван от различни прояви, сред които шахматен

турнир, спортен риболов с отбори от Монтана, София, Варна, Кюстендил и Шумен, излет из Шуменското плато с незрящите от третата възраст и други мероприятия.

Добрич

"Устрем" навърши 5 години

На 02.11.2009 г. в клуб "Детелина" се проведе годишно отчетно-изборно събрание на сляпо-глухите спортисти от Добрич. От 28 членове присъстваха 22. Получихме поздравителни адреси от кмета на Община Добрич Детелина Николова, от председателя на ОСКС "Марица" Кирил Дамянов и председателя на РО на НАСГБ Пловдив Снежана Кирчева.

Средната възраст на спортистите ни е 61 години, но със своя силен дух и ентузиазъм ние винаги сме били в първите редици. През изтеклия период добруджанци са спечелили 1 златна, 2 сребърни и 2 бронзови купи и 90 медала, от които 24 златни, 30 сребърни и 36 бронзови. Спечелихме 4 проекта към Община Добрич. Средствата са изразходвани за закупуване на екипировки, транспорт и оздравителни медикаменти за участниците в Държавните първенства.

След прочитането на отчетния доклад и проекто-календара за 2010 г. имаше много изказвания и дебати. Членовете изразиха своето задоволство от работата на ръководството. Благодариха на Пламен Папазов за неговата морална и духовна подкрепа. Благодарност изразиха и към кмета на Добрич Детелина Николова и председателя на НСФСГБ – Димитър Парапанов.

Направени бяха предложения, които ще бъдат представени на Общото събрание на НСФСГБ на 28.11.2009 г. в Пловдив. Единодушно бе преизбрано старото ръководство на СК "Устрем":

Изпълнителен директор – Пламен Папазов, председател – Калинка Ковачева и членове - Кристина Димитрова и Ваня Петкова.

Събранието завърши с тържествено отпразнуване на 5-годишнината на клуб "Устрем" със скромна почерпка, веселие и песни.

Калинка КОВАЧЕВА

Среща с приятели

На 22.10.2009 гостувахме в село Сенокос по покана на кмета Михаил Атанасов. Художествените състави при клуб "Детелина" изнесоха богата програма, с която поздравиха присъстващите. Повод за концерта бе успешното приключване на стопанската година. Групата за автентичен фолклор към читалището на свой ред също ни поздрави.

Всички самодейци получихме цветя и подаръци от кмета на селото.

Тържеството завърши с кръшно добруджанско хоро. Разделихме се с обещанието отново да гостуваме на хубавите хора от село Сенокос!

Калинка КОВАЧЕВА

Асеновград

Един век земен път

Първи септември бе чудесен ден. Дъхът на отиващото си лято все още се чувстваше. В ресторант "Снежанка", недалеч от клуба на териториалната организация на слепите от Асеновград, се бяха събрали много хора. Поводът е рядък и необичаен – отбелязване на 100-годишния юбилей на съюзния

член Васил Хайков.

Съсърдбеници и гости поздравиха юбиляря. Сътрудничката на ТСО Руска Димитрова прочете биографията му. Група от клуба на пенсионера изнесе кратка програма. Присъстваха видни гости от асеновградската общественост, сред тях беше и председателят на Общинския съвет Кирил Трендафилов. Репортери от местната телевизия отразяваха необичайното събитие. Официалните гости и председателят на ТСО Иван Шопов връчиха поздравителни адреси и поднесоха подаръци на виновника за това мило тържество.

Но нещата не свършиха дотук. Едва прибрал се у дома бай Васил чу пронизителния вой на пожарникарски сирени. От спрялата пред портата кола наскочаха млади момчета, грабнаха стария ветеран-пожарникар и го настаниха в колата. Защракаха фотоапарати и забръмчаха камери. Все пак такъв юбилей е такава рядкост! А на другия ден бай Васил беше поканен в Пловдив, където беше удостоен със званието почетен член на пожарната команда.

***

Дошъл на този свят в онзи първосептемврийски ден на далечната 1909 година в семейството на майстор строител от родопското село Югово, малкият Васко е последният от четиримата му синове. Начално образование получил в родното си село. Като момче и като младеж много боледувал – простуда след къпане в студената река дълго го сковала до неподвижност, а на 17 годишна възраст заболял от туберкулоза. Поради слабото му телосложение наборната комисия го допуснала в казармата с резерви. Тук той свирил във военната музика, тъй като от малък бил самоук гъдулар и цигулар. След службата тръгнал с баща си на гурбет като зидар. Две години по-късно, с помощта на свой учител от селото, започнал работа в пожарната команда на Асеновград като шофьор. Тук той счита, че е намерил своето призвание. За известно време работил и на други места, но както сам се изразява "минех ли край пожарната, сърцето ми трепваше". И пак се върнал там. Като пожарникар се и пенсионира през 1964 година.

Златни ръце имал Васил, сръчен зидар и бояджия – отрано баща му го научил на тънкостите на дюлгерския занаят. А майка му от малък го въвела в билкарството. "Родопската природа е в кръвта ми – казва бай Васил – засукал съм дъха на билките заедно с майчиното си мляко". И много хора е излекувал, защото познава всяка билка и знае за каква болка е.

Изкусен гъдулар и цигулар, след казармата Васил Хайков се включил за известно време в музикална група и свирил по сватби и сборове наравно с професионалистите. И сега с наслада слуша музика – тя е в душата му. Най-много обича родопската волна песен и македонските песни – мелодични и с дълбоко съдържание. В същото време, без художествено образование, без академии, той се изявява и като добър художник. Домът му е украсен с множество картини. Най-големите от тях са на родното му село с красивия пейзаж, Бачковския манастир, Араповския манастир, любимата му черква "Свети Георги" и всичко това е рисувано по памет и с маслени бои. Да не повярва човек, че ги е рисувал самоук художник. Искали са му ги много любители на изкуството, но той не ги дава. "Това са моите рожби" – казва бай Васил.

Свързва живота си с най-хубавата юговка – Смарайда се казвала. "Красива като Луната, пъргава като

сърната, умна и сръчна, събира багрите на дъгата, вплита ги в халища, китеници и шарени черги" – тъй нарежда бай Васил за своето момиче и държи снимката ѝ. Тя му родила две момичета и две момчета. Момичетата били красиви като майка си. Но Бог ги харесал и рано ги прибрал. Останали двамата му синове, наследили от баща си неговото трудолюбие, честност и доброта. Има внук и внучка, които допълват картината на живота му.

На 50-годишна възраст се влошава състоянието на едното му око. Извършената операция е безуспешна и затова бай Васил щадя зрението си, което, макар и отслабнало, все още е запазил до стогодишнината си. Режим някакъв столетникът няма – храни се, с каквото му е на сърце, пие си, каквото му се пие, не си лишава душата от нищо, но от всичко умерено. "Не съм чувствал криза дори през време на войната. Аз бях пожарникар – давах ни двойни купони. Децата ми глад не знаят, нито лишения".

В заключение бай Васил допълва: "Щастлив съм, че доживях до столетие. Това дължа и на моите деца и внуци, на тяхното внимание и грижи. Нека Бог ги благослови и им отреди моите години".

На многая лета, бай Василе!

Руска ДИМИТРОВА

Иван ШОПОВ

София

ТСО "Възраждане" по пътищата на България

Движението е живот и животът е движение. Това е един от основните постулати, които се ползват за да се убеди обществото за ползата от пътуванията и изключително благотворното влияние на туризма върху човешкия организъм.

Доайенът на организираното туристическо движение в България Павел Делирадев дава следното определение на това що е туризъм: "Пътуване сред природата с цел опознаване на природни, културни и исторически забележителности".

За хората с увредено зрение тези пътувания дават една голяма възможност за контактуване помежду им. През последните 2 години по инициатива и в резултат на организационните умения на Пламен Бакърджиев се проведеха няколко добре организирани екскурзии до редица културни и исторически забележителности.

В съботния ден на трети октомври се проведе едномедневна екскурзия до Карлово и Сопот. От София с автобуса потеглиха 50 души. По време на приятното пътуване участниците получаваха кратка информация за местностите, през които се минаваше. В приповдигнато настроение туристите пристигнаха най-напред в град Карлово.

Градът е разположен в Карловската котловина, представляваща част от прочутата Розова долина, при средна надморска височина 450 м., в подножието на южните склонове на Средна Стара планина. Налице са археологически находки, които говорят, че районът е бил обитаван още по римско време. Днешният град Карлово възниква веднага след турските нашествия по нашите земи. Постепенно се е устроил като административен център и седалище на богати турски феодали.

През Възраждането е голям занаятчийски център. В началото на XIX век е преживял бурен икономически разцвет и културен подем, дължащ се на изключително будното българско население. Стоотици чаркове и воденици работели край Стара река, богати търговци изкупували изработената продукция на майсторите медникари, златари, гайтанджии, абаджии, кожари и търгували с Виена, Дубровник, Албания, Влашко, Египет.

Градът става известен особено с добива и търговията с розово масло.

Карлово е родно място на най-великия българин - Апостола на свободата Васил Левски.

Тук са родени и много други достойни българи като: Ботьо Петков, баща на поета-революционер Христо Ботев, възрожденския поет Иван Богоров, братята родолюбци Евлоги и Христо Георгиеви - видни общественици, търговци и банкери, завещали 6 милиона златни лева за построяване на висше училище в България - днешния Софийски университет, Христо Проданов - първия българин изкачил Еверест и др.

Основни забележителности на Карлово са:

Родната къща-музей на Васил Левски. Възстановена по инициатива на родолюбиви българи, тъй като по време на Руско-турската освободителна война е била разрушена от турците до основи.

на Васил Левски, до който се намира гробът на майка му Гина Кунчева - в двора на църквата "Свети Никола". Тези два обекта са разположени в старата част на града, където има запазени стари сгради, представляващи архитектурни забележителности. Сред тях са църквата "Света Богородица" (1847 г.), в която има стенописи от Станислав Доспевски, Александровата, Хадживълковата, Соевата, Копринаровата къщи, Белия двор, Синия двор и др.

По време на Руско-турската освободителна война градът е бил разграбен и опожарен от турците, а много от жителите му са избити.

Напълно естествено туристическата група, ръководена от Пламен Бакърджиев, спря най-напред пред родната къща на Васил Левски. Хората бяха посрещнати много любезно от уредничката на музея. В двора кратка беседа разказа за това, което е оцеляло след турския погром по време на освободителната война, възстановяването на родната къща и по-нататък беседата продължи в изложбената зала, където бе поднесена информация за всичко, което се намира тук и разказва за живота и делото на великия

българин. В двора на къщата до паметника на Гина Кунчева някои пожелаха и си направиха снимки за спомен.

Дъждовният ден не позволи да бъдат посетени другите културни и природни забележителности на този град, но това би могло да се превърне в добър повод отново да се върнем тук и по-продължително да усетим атмосферата на отминалите времена, свързани с героичното минало на България и запазените етнографски ценности.

Сопот бе следващият град за посещение в програмата на столичната група. Градът е разположен на южните склонове на Средна Стара планина при надморска височина 525 м. и се намира на 5 км. западно от град Карлово.

Накратко за историята на града. През Възраждането Сопот е занаятчийско селище с развито абаджийство, гайтанджийство, кожарство, златарство, производство на розово масло и др. Важен книжовен център. Заради разцвета на града, в резултат на развитието на занаятите и оживената търговия, през 18-и и 19-и век е наричан "Алтън Сопот".

Сред забележителностите на Сопот не могат да не бъдат споменати паметникът на Иван Вазов и родната му къща. По време на освободителната война къщата е унищожена. По инициатива на почитатели на поета е възстановена и уредена като дом-музей през 1935 г. Непосредствено до нея е построена специална изложбена зала, където са показани основни моменти от обществената и литературната дейност на големия писател. Дворът на къщата е оформен според описанието в романа "Под игото", където писателят пресъздава родния си дом.

Девическият метох "Въведение Богородично" е основан през 1665 г. Параклисът от 15-и век през 1877 г. е опожарен от турците и след това отново е възстановен от християнското население. Запазени са старият параклис, фрагменти от живопис и няколко икони, чешмата в двора, скривалището на Васил Левски, килията на монахинята Христина, която укривала Левски, както и килиите на Хаджи Ровоама и Рада Госпожина - героини от романа "Под игото". Манастирът е бил тясно свързан с революционната дейност на Васил Левски.

Автобусът с туристическата група на ТСО "Възраждане" спря на площада и посети родната къща на Иван Вазов. В двора уредничката приветливо посрещна хората и с увлекателен разказ представи отделните одаи, дюкяна на бащата на Иван Вазов, откъдето тогавашните жители на града са купували почти всичко, което им е било необходимо, лозницата, вадичката на двора, по която все още тече бистра вода, идваща от планината. Силно впечатление тук направи наскоро експонираният Паноптикум с бръснарницата на "Хаджи Ахил", където са поставени в естествен ръст кукли, пресъздаващи герои от Вазовите разкази и романа "Под игото". Тук, в бръснарницата, са се срещали видните еснафи от града – едни четат вестник, други обменят политически мисли и обсъждат съдбините на жителите на града и на България.

След посещението в къщата-музей "Иван Вазов", по малката уличка нагоре, групата премина покрай Радиното училище, което в момента беше в ремонтно-възстановителен период и навлезе в двора на метоха свързан с героичното дело на Васил Левски. Кратката беседа на госпожата, охраняваща тази светиня за българите, представи накратко събитията свързани с Васил Левски. Съюзните членове имаха възможност да влязат в оцелялата от турските погроми църквица и запалиха свещи за здраве и благодарност към Бога.

След приключването на разходката в Сопот с автобуса бе направено посещение на близкия до града манастир "Свети Спас". Не е установено точно от коя година започва съществуването си тази Света обител. През Възраждането той е бил културен и просветен център с килийно училище и певческа школа. Бил е посещаван от видния книжовник Неофит Рилски. Свързан е с живота и делото на Васил Левски. Тук през 1858 г. той е ръкоположен за монах като приема името дякон Игнатий, а по-късно намира и убежище в Светата обител. Многократно нападан, разграбван и унищожаван от турците манастирът е възстановен в днешния си вид през 1879 г. Понастоящем той е действащ девически манастир.

Екскурзията приключи. Хората се завърнаха в късния следобед, доволни и благодарни на Пламен Бакърджиев за положените грижи и усилия.

Предвижда се през зимните и пролетни месеци ежемесечно да се организират едnodневни излети до културни и природни забележителности в околностите на София.

Георги ПЕТРУШЕВ

... И узрели дюли

Узрели дюли от крайпътните дървета си набраха участниците в излета по южните склонове на Люлин планина, организиран от РО София на НАСГБ. Денят беше 10 октомври, един от последните топли есенни дни. На поканата за превъзможване на сивото делнично вегетиране се отзоваха Недялка Русева, Зоя Петкова, Симеон Зарев, Андрей Аврамов, Ивайло Петков и доста други.

Преходът започна от софийския квартал Владая. Първата спирка беше манастирът "Света преподобна Петка Българска", известен още като Владайския манастир. Построен е през десети век, неведнъж е разрушаван и отново съграждан от родолюбиви българи. И както през вековете, така и сега, той е едно прекрасно място за духовно извисяване.

След приятната почивка в сянката на дъбовете излетниците продължиха към великолепния парк около хотел "Владая", който в продължение на шест десетилетия е бил най-предпочитаният санаториум за туберкулозно болни.

По време на краткия отдых на терасата пред хотел-ресторанта вкусът на кафето беше много по-приятен поради изключително чистия въздух. Когато групата се отправи към София, някои възкликнаха: "Каква красота!". Наистина като в една прекрасна картина се преливаха жълти, кафяви, червени и зелени цветове от различните видове дървета - секвоя, мура, сребрист бор, орех и още много, много други, посадени в този парк специално заради санаториума. А набраните дюли дълго ще напомнят на участниците в излета за този толкова хубав и незабравим ден.

Георги ЧЕРНЕВ

Дружеството на жените уважи Деня на Будителите

Тази година Денят на народните будители – 1 ноември, съвпадна с неделния почивен ден. Това бе основателна причина Дружеството на жените при столичната организация на ССБ да определи един от следващите работни дни за организацията на скромно тържество, с което да се изрази уважението и зачитането на паметта на хилядите достойни българи, отдали труда и живота си за България, за оцеляването на българщината и за духовното и просветно събуждане на народа ни от непрогледния

петвековен робски мрак.

Така в ранния следобед на 3 ноември 2009 г. в основно ремонтираната и преустроена сграда на ул. "Цар Симеон" 110 се събраха повече от 30 жени. За всички бе отредено подходящо място около богато отрупаната с лакомства и безалкохолни напитки маса.

Елена Александрова, лидер на столичното женско дружество, с кратко слово откри тържествената среща.

Асен Алтънов, председател на Софийската организация при ССБ, приветства събралите се жени и изрази радостното си чувство, че те първи правят своята тържествена среща, отбелязвайки един достоен за уважение празник в тази основно реконструирана и обновена сграда.

Живка Павлова, завеждащ организационния отдел към Съюза, поздрави събралите се на това тържество и изрази задоволството си от доброто начало, с което започна дейността си столичното женско дружество, което в голяма степен се дължи на упоритостта и активността на Елена Александрова.

Г-жа Павлова подчерта своята увереност за по-нататъшната ползотворна работа на дружеството и изрази желанието си през следващите месеци да се организират срещи с подобни женски дружества от други населени места в страната.

Някои от присъстващите жени могат с право да се наричат будители, поради своята научна, културна и друг вид хуманна дейност през последните десетилетия.

Пенка Атанасова в краткия си разказ подчерта значителните трудности, които е трябвало да преодолее и да докаже себе си като водещ математик в системата на Българска академия на науките.

Мира Попова, журналистка по професия, запозна присъстващите със своята дейност в сп. "Зари", както и в други столични медии.

Цветя получиха всички, присъстващи на тържеството, жени.

Тази скромна, но много мила среща продължи с обилна почерпка с различни лакомства, кафе и безалкохолни напитки.

Георги ПЕТРУШЕВ

И софиянци почетоха Деня на белия бастун

На 15-и октомври, по случай Международния ден на белия бастун, се проведе традиционното посещение в местността "Дендрариума" в Национален парк "Витоша". Мероприятието беше организирано и спонсорирано от Регионална софийска организация на ССБ и Национално читалище "Луи Брайл" с любезното съдействие на заместник кмета на Столична община г-жа Мария Бояджийска, както и на СК "Градски транспорт", които безвъзмездно предоставиха автобус. В екскурзията се включиха около 50 човека (членове на РСО София, Национално читалище на слепите "Луи Брайл" и от Дома за слепи хора).

В 11 часа тръгнахме с автобуса от София. След като пристигнахме на специализираната екопътека в

местността "Дендрариума", проведохме състезание по ориентиране. Бяха разпределени две първи места - на Георг Ранчев и Вихър Пеев, които получиха по 15 лева. След това се придвижихме с автобуса до хижа "Септември", където на всички участници в екскурзията беше поднесен безплатен обяд. След обяда се разигра викторина и томбола с награди. Около 16 часа се качихме на автобуса и доволни от добре прекарения ден потеглихме обратно за София.

Силистра

Посещение в биосферен резерват "Сребърна"

По случай 15 октомври – Международния ден на белия бастун, РСО Силистра организира за своите членове екскурзия до биосферен резерват "Сребърна".

Благодарим на управителя на резервата г-н Росен Илиев, който ни подсигури по молба на председателя на РСО безплатно посещение и беседа.

Езерото Сребърна е разположено край река Дуна на около 18 км западно от град Силистра, Североизточна България. Неговата уникалност произтича от факта, че е главна "спирка" по така наречената Via Pontica - най-важното миграционно трасе на прелетните птици между Северна Европа и Централна Африка. Езерото и околностите му са обявени за резерват през 1948 г., като охраняваната площ възлиза на 600 хектара и съществува допълнителна буферна зона от 543 хектара. Проведени са работи за възстановяване на нарушената естествена връзка на езерото с Дунав, което гарантира поддържането на водния му режим. Резерватът е една от най-интересните влажни зони в Европа с изключително разнообразие на растителни и животински видове.

След посещението, групата се потегли по екопътека в резервата. Обядът ни беше подсигурен от кмета на село Сребърна. На раздяля всички си пожелаха и в бъдеще да има такива излети.

Русе

От дълбока древност слепотата е била един от най-страшните бичове за човечеството. Оттогава започва да се търси начин за облекчаване на живота на слепите. В Библията е записано: "не поставяй нещо, което да пречи по пътя на слепия".

Нещата стигнаха дотам, че слепият да носи бял бастун, с който околните да узнават за неговата слепота.

Преди 29 години се реши датата 15 октомври да бъде обявена за Ден на белия бастун. Това не е празник, а ден, с който се цели да се покажат на обществеността проблемите на слепите хора.

Традиция стана да се отбелязва този ден от русенските хора с увредено зрение.

С кратко слово към присъстващите се обърна председателката на ТСО Русе г-жа Росица Маринова. Кметът на нашия град инж. Божидар Йотов и шефът на Дирекция "Здравеопазване и социална политика" г-жа Даниела Великова засвидетелстваха уважението си и присъстваха на тържественото събитие.

Преди една година на същия ден и по същия повод на г-н кмета беше връчена папка с нашите искания към общината. Освен традиционните поздравления, кметът направи кратък отчет за свършеното през годината. Установи се, че остават съвсем малко неизпълнени наши искания.

Новоизбраният председател на общинския съвет доцент Васил Пенчев намери време да поздрави всички ни по телефона, като обеща своето съдействие за решаване на нашите проблеми.

Кратко експозе за живота на Луи Брайл изнесе г-н Ганчо Пенев.

Накрая с поздравление към всички нас се обърна председателката на РСО г-жа Валентина Мардеросова, която направи важни съобщения, отнасящи се за всички членове от организацията.

Тодор ЛАЗАРОВ

Плевен

Общо отчетно-изборно събрание на Кооперация "Успех 92" Плевен се проведе на 17.10.2009 г. Учредена преди много години от покойния вече Стефан Антонов, тя е една от малкото частни кооперации с подобен вид дейност.

Вече 9 години председател е уважаваният от нас г-н Павлин Ангелов, който също така управлява и предприятието "Успех" Плевен, председател е и на РСО. Той е човек със силна воля, талант и умение. Кооперацията реализира добра печалба и раздаде дивиденди на всички свои членове. Гласувани бяха промени в Устава на кооперацията. За председател с пълно болшинство бе преизбран г-н Павлин Ангелов.

Веселина ВЪЛЧИНКОВА

Долни Дъбник

Малко хора знаят, че 15 октомври е Международен ден на белия бастун – символ на слепотата в цял свят. За хората със зрителни увреждания това не е така.

Мило и вълнуващо събрание проведе ТСО Долни Дъбник на 15.10.2009 г. Както се казва три в едно – отчетно-годишно събрание, честване на Международния ден на белия бастун и 10 години от откриването на Клуба на инвалида, благодарение на тогавашното ръководство на общината и социалната служба.

Отново много хора станаха съпричастни към съдбата на хората със зрителни увреждания. Залата на читалище "Илия Бешков" отвори врати още в 8,30 ч. и приюти нашите членове, придружителите, гостите и приятелите.

Благодарим на общинска фирма "Рекс", която извози безплатно нашите членове от община Долни Дъбник. Хората от община Искър също пътуваха безплатно, благодарение на кмета на общината г-н В. Йорданов.

Скъпи гости на събранието бяха г-н Станимиров – кмет на Долни Дъбник, който с хубави думи ни поздрави за празника. В заключение каза, че и занапред ще продължава да бъде съпричастен към проблемите на хората с увреждания. Тази година в чест на празника заедно с г-жа Анка Петкова са газифицирали Клуба на инвалида.

Безкрайно сме благодарни и на двамата.

Гости на събранието бяха също Милка Танкова – сътрудник на РСО, Тинка Върбанова – председател на Контролния съвет, Невяна Сотирова – член на Контролния съвет, Димитрина Петкова – председател на СИБ.

За доброто настроение на всички пяха нашите малки приятели от СОУ "Христо Ботев" с ръководител К. Марчева, както и нашите членове В. Коларски, В. Радева и др.

Няколко фирми дариха хранителни продукти, с които почерпихме присъстващите.

На всички хора съпричастни към нашите проблеми казваме: Благодарим Ви добри хора! Благодарим Ви от сърце!

Веселина ВЪЛЧИНКОВА

Търговище

Ние сме група членове на ТСО Търговище към РСО Шумен и искаме да изкажем благодарност на УС на ТСО Търговище.

Сега върви кампанията на отчетните събрания. Мислим, че в този период, благодарение на екипността на УС, осъществихме доста мероприятия, на които показахме, че макар и с нарушено зрение сме пълноценни хора.

Направихме курс по плетене на изтривалки от дебели шнурове. Незрящите хора се справиха много добре. Класирахме на първо място най-доброто изделие на Росана Ангелова.

Зароди се и идеята да посетим "Етъра", за да видим олтара на българската душевност и творенията на Лазар Донков.

Благодарение на добри спонсори, които ни платиха превода дотам и в чест на 200 години от рождението на Луи Брайл, в Деня на белия бастун направихме в автобуса малка викторина за живота и дейността на Луи Брайл.

Забавно и интересно беше пътуването до "Етъра", пътьом посетихме Соколския манастир, Дряновския манастир и манастира "Свети Петър и Павел" край Лясковец.

Вълненията бяха много.

Всичко това дължим на членовете на УС Росана Ангелова, Лерзан Мехмедова, Бяла Колева и Георги Цветков, за което им благодарим като им желаем най-вече здраве и сили да работят все така за поддържането на организационния живот.

Стоянка ПЕТРОВА

Тополовград

От 24 септември до 15 октомври по инициатива на УС на ТСО Тополовград бе организирана програма от различни мероприятия по повод Международния ден на белия бастун. На 24 септември под ръководството на зрителния рехабилитатор Таня Янкова в ЦСРИ се проведе състезание по четене и писане на Брайл. С минимален брой грешки бе излъчен победител – Красимир Вълков.

От местния вестник "Сакар" разбрахме, че в града се разработва проект на тема "Възможност за промяна, чрез предоставяне на услугите – домашен помощник и социален асистент". Проявихме интерес и поканихме на 29 септември съставителите на проекта да направят презентация на целите и условията, които ни касаят като евентуални негови ползватели. Това е една възможност за подобрене на условията, качеството на живот и интеграцията на хората със специфични потребности.

На 2 октомври се проведе приятелски срещи по шах за незрящи.

Чрез открито писмо, поместено на страниците на местния вестник "Сакар", разказахме на читателите за дейността на ТСО и благодарихме на всички, които допринесоха за осъществяването на хубавите инициативи.

На 7 октомври посетихме обновените културни обекти по проект "Красива България" и ФАР – етнографския музей, Терзиевата къща и Природозащитния център. Благодарение на подредените табла, снимки, носии и беседата на географ-уредник на музея Веселин Кълвачев се върнахме назад в годините, припомняйки си историческото минало на Тополовград. Научихме за римските и тракийски гробници, запазени и до днес в околностите на града.

Групата ни от 15 човека беше посрещната и от уредничката на Терзиевата къща. Преди повече от 100 години в този хан са ношували търговци, които са пренасяли своята стока с керван от камили за Гърция, разказва Господинка Дялкова. По проект "Красива България" община Тополовград е превърнала тази стара къща в добре уреден бизнес център. От техническия сътрудник разбрахме, че тук се урежда трансграничното сътрудничество между Тополовград и побратимения му град Егерос. Благодарни сме на зам. кмета г-н Джонджоров, който за пореден път прояви разбиране и ни съдейства да посетим безплатно третия обект, залегнал като инициатива в нашето мероприятие.

Посрещна ни бившият учител по биология, уредникът на новооткрития център – Стамка Карабекирова. От нейните думи разбрахме повече за проекта "Странджа-Сакар – Царството на орлите" за насърчаване на устойчивото развитие в Странджа планина. Увлекателните й думи за живота,

размножаването и опазването на птиците и най-вече на кръстатия орел бяха подкрепени от интерактивните табла, които привлякоха нашия интерес. Тя ни демонстрира интерактивни игри със светлини и звукови елементи. На телефонна слушалка чувахме мелодичните звуци на 53 различни вида птици.

Останахме приятно изненадани от почерпката, която беше подготвила за нас гостоприемната уредничка на природозащитния център.

15 октомври е датата, към която ще се връщаме отново и отново. Това е ден на болка и благодарност към хората с големи сърца, които са винаги около нас и ни помагат във всяко наше начинание.

Пенка ДОБРЕВА

ПОЕЗИЯ Наградени автори

Публикуваме стихотворения на сляпо-глухи автори, наградени в поетичния конкурс на тема "Морето и любовта", посветен на 12-ия рожден ден на НАСГБ и 4 години от основаването на поетичен клуб "Вдъхновение" при Асоциацията.

Прекрасните поетични късове ни бяха любезно предоставени от Калинка Ковачева.

ВЛЮБЕНА ЖЕНА

--

което

ражда от лъчите си деня.

Лъч от изгрева да скътам във сърцето
да свети в здрача на нощта.

Искам да съм пролет закипяла,
с птици и цветя на раменете.
Да съм лято слънчево, горещо,
с морски бриз и пясък по нозете.

Искам да съм есен плодоносна,
с топлина от багри, с полъх нежен.
Да съм бяла снежна зима,
помъдряла от живота грешен.

Искам да съм непресъхващ извор,
от любов и радост във сърцата.
Да съм в зной – дъждовни капки,

напояващи с живот земята.

Искам да съм нежно цвете
в цвета си сбрало утринна роса.
Протегнати ръце, две длани слети
и галещи очи на влюбена жена.

Калинка КОВАЧЕВА

ПОСЛАНИЕ

Фотографите вече си тръгнаха –
самодоволни,
самонадеяни
самодостатъчни.
Всички капанчета
летаргично се прозяват
и унило притварят очи.
И само самотен художник
на самотната скала
с брада от водорасли бленува
да нарисува, как слънцето целува морето.
А долу на брега един слепец
в бутилка от шампанско
пуска в морето
своето послание:
- Любовта е пропаст в морето на живота
и ако някой копнее да направи мост над нея
с ръцете си и мечтите си
ще ме намери тук
на брега на надеждата
до самотната скала.
И тогава художникът самотен
ще нарисува своя блян.

Георги ЧЕРНЕВ

СЪМНЕНИЕ

виното ли тъй искри
или очите ти?
Искри искрят като звезди.

С тебе бях, а не разбрах,
дали ръцете ти държах
или прекрасни гладиоли
незнайно как на този бряг наболи.

С тебе бях, а не разбрах,
дали очите ти целувах
и галих буйните коси,
или пък морските вълни.

С тебе бях, а не разбрах,
бях ли с теб или не бях?

Димитър ГРУДЕВ

СЪРЦЕ ДО СЪРЦЕ

си.

Шумна вълна устремена към мен
току ми подхвърли стъклено късче –
досущ сърчице, но цвета му зелен.

Отгоре, в средата изкусно пробито,
така че да се провира конец.
Дали на дете е красяло вратлето
или е блестяло на девичи венец?

Шепот долавям под свода небесен,
а няма наоколо друг освен мен.
И... вълната, с глас в бяла пяна забулен,
ми се представя – била куриер.

Куриер, който сърцето донесъл –
сватбен дар от морския цар.
На шията си да го нося заръчал,
докато дойде с коня си бял.

Да споря с онези, които подхвърлят,
че фантазирам – не ме влече.
С гордост си нося и то денонощно

изумрудения дар – сърце до сърце.

Лушка МАДЖАРОВА

КЪМ МОРЕТО

При тебе с охота съм спирал
и в мрачни, и в слънчеви дни,
и там от брега съм съзирал
хорото на твоите вълни
и поздрав е носил зефирът
от близки задморски страни.

Аз помня - далеч в синевите
усмихнато слънцето гледа,
а долу с решимост в очите
рой чайки прелитат в безреда,
те слизат, докосват вълните,
следа там оставили бледа.

Море, ти разляно, нестройно
и с тихи, и с бурни води,
веднъж огледално, спокойно,
друг път със разбити гърди –
все пак си за обич достойно
и в радости, тъй и в беди.

За среща голяма отново
едва ли ще дойде часът,
но пречките и да растат,
сърцето и днес е готово
след път минат, дълъг, нелесен
да слуша с жар твоята песен.

Костадин ПАПАЗОВ

ПРЕМИЕРА Закъсняла пролет

Генко Изворски

/Продължение от брой 10/

Лазар обходи стая след стая. Подрежда, забърсва прах, вторачва се къде ли не. Сам си търсеше пропуските отново и отново, напред-назад, от стая в стая. Радост пърхаше в гърдите му, слабост някаква го затискаше. Стараеше се да не мисли за Христина. Поглеждаше през прозореца към небето и се опитваше да съсредоточи вниманието си към дребни и незначителни проблеми, които по някакъв начин се бяха запечатали в спомените му.

Кога и как Христина дойде, той не разбра. Видя я на плочника пред къщата да се суети и оглежда.

- Добра среща! - поздрави я Лазар и всичките му колебания, тревоги излетяха нанякъде.

- Днес е четвъртък. Свет ден преди Великден! Реших да не работя. Драго ми е да те посрещна.

Заповядай в моята скромна къщурка! Убеден съм, че ти е позната отпреди, но се постарях за късо време да я обнова. Къщата ще е мястото, където ще посрещам старостта си.

Бяха един срещу друг. Христина беше облечена в блузка и дънки. Лазар бе готов да се обзаложи с когото и да е било, че тя е по-красива от всеки друг път. В очите ѝ откри въпроси. В тях нямаше колебание за това, че му е дошла на гости и дали е постъпила правилно. Само още не беше напълно убедена дали Лазар не е подходил към нея, воден от първичен инстинкт, или е чувство, запазило се и преминало през изпитанията.

- Заповядай! - покани я той, прихвана я под ръка и я въведе в къщата.

Топлата ѝ плът го изгори. Лазар беше изтъкан от нерви. Ръката му потрепера. Сви нежно пръсти и направи това движение заради тръпките, които преминаха по тялото му. Готов беше да я прегърне, да я притисне до себе си, да я целува.

Христина прекрачи високия праг и влезе в средната стая. Босите ѝ крака потънаха в мек килим.

- Избери си място! - предложи ѝ той.

Христина се спря в средата на стаята и я заоглежда. Вляво, открай докрай, се простираше широк нар,

повдигнат с дюшеци, застлан с красиви тъкани одеяла. Две големи възглавници завършваха този кът, подреден с вкус и цветове. Над него до тавана бе разположен шкаф с вратички от борови летви. Под прозореца, в десния ъгъл, беше разположен миндер, а пред него ниска масичка със столчета, наподобяващи пънчета. Тя пристъпи напред и седна под прозореца.

- Красиво е! - сподели тя. Погледна по-остро и добави: - Тук грижовна ръка е пипала.

- Постарах се! - леко се смути той.

Допусна, че Христина е откровена, но като знаеше, че сам направи цялата подредба, предположи, че тя очаква да ѝ каже къде е мястото на жена му.

- Привърженик съм на прилично скромното, на красивото и рядко позволявам на друг да свърши работата, която мога и сам!

Стори му се, че да обяснява повече не е необходимо. Обходи още веднъж с поглед пространството, убеди се, че нищо не е пропуснал и няма за какво да се тревожи, извини се, че се налага за минути да я остави сама и обясни:

- Ще донеса нещо да се почерпим!

В кухнята Лазар съзнателно се задържа. Всичко му бе готово, подредено. Където ѝ да бръкнеше, можеше да извади, каквото пожелае. Не бързаше, защото трябваше да се успокои, а и трябваше разумно да подходи към желанието на Христина да го уважи и зачете с внимание. Какво се искаше - да седне срещу нея и без никакво притеснение, с най-дълбоко откровение, да ѝ каже, че я обича, че винаги и само нея е обичал. Лазар въздъхна дълбоко. Знаеше, че няма да стори точно така. Сложи върху поднос две бутилки, чаши и тръгна към стаята.

- Мирише на борова смола и лак - посрещна го Христина още от вратата. - Така ли намиращ равновесие?

- Равновесие - замисли се Лазар, внимателно положи подноса на масата, седна и я погледна... -

Равновесието, Христина, не може да бъде едното блюдо на везната равно на другото! Трудно се намира противотежест! Не зная дали някога ще открия щастието, защото то е част от равновесието. Христина му се усмихна загадъчно. Кимна леко с глава. Личеше, че се е замислила над това, което той каза. Лазар остана с впечатлението, че тя също търси своето щастие. В себе си той възкликна - дошъл бе мигът, в който можеше с думи да открие чувствата си.

- Имам молба! - каза тя и посочи подноса. - Махни бутилката с ракия и ми донеси вода от кладенеца! Такава сладка вода не съм пила никъде другаде.

- Съгласен! - прие той, излезе и скоро се върна с пълна кана вода. Понечи отново да излезе, но тя го спря.

- Седни! - каза тихо, но така твърдо, че той се подчини. Седна, разля по чашите ракия и напълни високите чаши с вода.

- Добре си ми дошла! - поздрави. - Сън да беше - толкова красив нямаше да бъде!

Чукнаха чашите си и докато отпиваха се гледаха в очите.

- Дори сега не очаквах да дойдеш, Христина!

- Истината е, - започна тя, преглътна, помисли си и продължи - че фиданката е крехка, но дървото с широк ствол и разперени клони е по-красиво и по-привлекателно, и особено когато е отрупано с плод. Лазар забеляза, че усмивката ѝ е горчива, дори тъжна. Гледаше го, но погледът ѝ минаваше през него.

- Позволи ми, - поде той - да продължа по начина, с който ти започна! Христина, красива си и приличаш на разцъфнала роза, окъпана още от роса, отворила листенца срещу пролетните слънчеви лъчи.

Тя сведе клепачи и сви устни. Дълбока въздишка се изтръгна от гърдите ѝ. Лазар изтръпна. Нервите му бяха изпънати като струни. Сега или никога - всяка непремерена дума можеше да се стовари върху нея като кълбовидна мълния.

- Душата ми плаче, Лазаре! - започна тя, спря и не продължи.

- Всеки със съдбата си! - съгласи се той. - С годините помъдряваме.

Лазар изчака да провери какъв ефект ще предизвикат думите му. Христина трепна, но бързо се овладя. По лицето ѝ премина едва видима мъгла. Очите ѝ станаха неспокойни. Вътрешното ѝ напрежение премина в нежност.

- Не виждам халка на ръката ти - с поглед посочи той. - Още вчера забелязах. Мога само да гадая какво

се е случило. Аз пък като имам... - разпери той пръсти над масата, - е нищо, защото това потвърждава единствено подписания документ за семеен акт. Другото е само лъскав метал!

- Случайно ли си дошъл в Кънено? – полюбопитства тя, като се опита да отклони разговора в друга посока.

- Откровено казано - да! - излъга Лазар, не защото го бе страх да си признае истината, а защото искаше себе си да заблуди. - Не съм забравил, че си родом от Кънено, но не това ме е водило към избора да купя къща, защото съм забравил къде е твоята. Станах мъж на години и като те видях, изненадата ми бе толкова голяма, че цяла нощ не спях. Събуди в мен стари чувства. Мислих си какво ли не...

Тя му се усмихна и леко примижа.

- Тежка нощ, наистина! - призна си на свой ред Христина.

- Дъжд валя, много вода изтече, време мина - може да е късно!

Лазар стана и се измести до нея. Сложи опакото на ръката си на бедрото ѝ, разтвори пръсти и зачака. Христина стисна устни. Очите ѝ го изгаряха. В тях избухнаха огънове. Миг, два колебание и тя положи своята ръка в неговата. Мълчанието не беше тягостно. Между тях прехвърчаха искри. Червените петна по лицето ѝ ставаха все по-ярки. Той погали със свободната си ръка извивката от главата към рамото. Дълбока тръпнеща въздишка се изтръгна от гърдите ѝ.

- Защо сега? - попита Лазар, след като видя, че устните ѝ се разтвориха.

- И аз се питам същото - отвърна му тя

- Моментна слабост на духа, временно желание – има ли любов? Въпроси, въпроси... - проточи той глас. - Младежката ми лудория не завърши с първичното ми желание да те притежавам, но това беше като привличане на два магнита един към друг.

- Нека да не говорим за тогава! - предложи му тя. - Била съм глупава, наивно е било... Не зная какви думи да употребя, но не за извинение. Малко ми са познати миговете на щастието. За съжаление много малко внимание получих. За любов - било е повече горчилка!

Лазар я целуна, стана, извини се и отиде в кухнята. Видя сълзи в очите ѝ. Христина беше освободила душата си. Приела го бе в нея, а това, което ставаше, бе мигът на преобръщането ѝ. Това му заприлича на закъсняла пролет. Трябваше Христина да остане сама със себе си. Така по-леко щеше да преодолее натрупаната суетност и запазваше достойнството си на жена. Лазар трябваше да се радва на всичко това, но как можеше да изрази радостта си, след като бе трупал само мечти и желания. Христина бе до него. Усети влагата на устните ѝ. Забрави в какво време и в какво пространство се намира. Забрави, че светът бързо минава край тях и те двамата са в неговия вихър. Щастлив беше, а не знаеше как да изрази щастието си.

Лазар приготви кафето и се върна в стаята. Впечатлен беше, че не я видя на предишното място.

Христина бе легнала по хълбок на нара и запънала рамо бе положила глава на дебелия възглавница.

Усмихна му се кротко. Посочи мястото пред себе си къде да положи подноса. Той приседна внимателно, а сърцето му биеше лудо.

- Удобно е! - успокои го тя. - Чела бяха за нар в килия...

- Има и в карцерите! - добави той.

- Така - проточи тя глас - сами си уреждаме живота, сами можем да го съсипем! Човешката душа е сложна и за себе си не търся никакви извинения. Имало е любов, Лазаре, имало е! Не остава в миналото! Трябвало е да се изстрада!

- Нека да помълчим! - предложи Лазар. - Да пием кафето и да мълчим! Понякога думите не разкриват чувствата. Как да ти обясня какво ми е, като любовта нито има образ, нито можеш да я пипнеш? Тя наистина трябва да се изстрада!

- Мълчание! - като ехо каза тя.

Той побутна подноса към нея и пиха кафе. Гледаха се кротко. Въпроси, въпроси се преплитаха в пространството между тях.

Лазар премести подноса и предпазливо легна до нея. Тя прие ласката му, притворила клепачи.

В стаята притъмня. Навън прикапа и изведнъж като из ведро се изля дъжд. Двамата прегърнати си разменяха нежности и се страхуваха да се пуснат, за да не отлети мигът, към който бяха вървели през годините.

Дъждът не спираше. Плющеше по стъклата на прозореца. В стаята беше тихо, а въздухът се зареждаше с енергия.

- Благодаря ти, че ми се довери! - каза той шепнешком. Тя притисна раменете му към гърдата си и обърна лице към стената.

СПОМЕНИ Жажда за живот

Спомените на Самуел ФАРХИ, събрани от Лалю ЦВЯТКОВ

/Продължение от брой 10/

Загорев женкар

Между другото беше голям женкар. Като хване някоя по-голяма ученичка да я сложи на коленете си, да я прегърне, вика й: "Добре ли ти е при мене?". Уж по бащински. Закачаше ги не по хулигански, а така я хване по бащински.

Веднъж погалил дъщеря си, изглежда по гърдите, на неприлично място и тя му рекла: "Ей, тате, не бъди такъв!"

- Нищо де, нищо! Амчи, то бащите могат да закачат дъщерите си!

Ученичка седи на чина в клас, той седне отгоре на капака на чина, извърне се и прегърне главата й. Той беше един от надзирателите и живееше в Института. В последните години, преди да го уволнят, имаше стая на етаж, дето спяха ученичките. Той като надзирател правеше им ревизии нощем и като прегърнел някое момиче, то се отдръпвало и викало:

- Моля ви се, господин Загорев, аз съм голяма!

Чувствало срам.

Имаше анкетна комисия за обследване на положението. Прислужникът (зрящ), за да не се вдига пара (много шум, нали знаеш), измъква тихичко от стаята едно от момичета, които Загорев е закачал и му казва: "Ела, че те викат!" Повикват писарката и казват на повиканото момиче: "Ето тука е г-ца Кръстева, ще правиш на нея това, което ти е правил господин Загорев." И момичето прави всичко на г-ца Кръстева, каквото Загорев е правил на него. И те гледат и записват. Така стана неговото уволнение.

В учителския съвет всеки учител има свои привърженици и свои врагове. Господин Загорев и госпожа Саранова освен много добри колеги бяха и добри приятели. И след уволнението на Загорев един ден г-жа Саранова – учителка по ръкоделие, пита големите момичета: "Защо сте се оплакали, че г-н Загорев Ви е закачал? Та вие сте деца и той се е шегувал с вас."

При частен разговор сетне, като разговарят помежду си, някое от момичетата каза: "Той сигурно и с нея така се е шегувал!"

Загорев след 9 септември 1944 година

След 9 септември Загорев пак е поработвал нещо в училището, но за малко. Преписвал и диктувал ноти. Той посещаваше слепите ту в работилницата, ту в Съюза, ту в Хора и някой като му кажеше другарю Загорев, той отговаряше: "Аз не съм ти другар, а учител. Другар съм ти, когато седнем на чашка и прием." Никога не даваше да го назоват другар. Марин Матев от с. Дамяново, Севлиевско, постоянно го дразнеше, като му викаше другарю Загорев. А той не му се обаждаше, защото знаеше, че той нарочно му викаше така, за да го дразни.

Смъртта на майка ми

Понеже нямаше други специални стаи за пианата, те бяха в спалнята. При Стайнов бяхме около двайсетина ученика. Той ни разпредели кой къде да свири.

Един ден свирех в стаята на една болна ученичка. Това беше хубаво пиано и на него нямаше право

всеки да свири. Свирех аз и още 2-3 ученика – най-силните, най-напредналите.

Както свирех, при болната ученичка дойде една наша съкласничка и нещо ѝ пошепна. Онази въздъхна и нищо не каза. Аз не им обърнах внимание. Момичешки работи – си помислих. Те си ги знаят.

По онова време учениците от Института пътуваха по железниците без пари, с безплатни билети с придружители от института.

Наближаваше Коледа. Заприготвих се за път. Окъпах се в банята, стегнах си куфарчето. Същия ден едни от прислужниците - Мордохай (бай Мордо), зрящ евреин, ми каза: "Самуиле, вий с Елка май няма да си ходите за Коледа." Попитах го защо, но той не ми отговори.

Имах една леля, която живееше в София. Дойде да ни посети в училището. Забелязах по говора, че тя беше малко натъжена, но нали бях малък, не обърнах внимание. Елка тогава беше в четвърти курс, аз в осми.

Елка пита класната си учителка Шекерджиева защо другите ученици ще си отидат за Коледа, а ние с бате Сами няма да си ходим. Тя ѝ отговорила: "Майка ви е зле болна и лежи в болницата, а баща ви е заангажиран, постоянно ходи при нея. Та затова може и да не си ходите, но не се знае, може и да си отидете."

Останалите по-големи ученици са знаели самата истина. Това го разбрах по съдържаните им отговори. Аз ги питам:

- Не сте ли чули вие, защо се говори специално за нас с Елка, че няма да си отидем?

Те ми отговориха уклончиво и неохотно с едно "не знаем!". А някои даже ме запитаха дали не съм питал учителите да ми кажат точно. А пък аз им казах това, което Шекерджиева е казала на Елка. И те рекоха: "Щом Шекерджиева е казала така на Елка, изглежда това ще да е истината." И пак съдържани. А един се изхитри и ми каза следното: "Ако има нещо лошо, то ще ти се яви насън."

Съмненията ми растяха. Споделих тревогата си с Тодор Йовков Шошев:

- Майка ми е в болницата. Страхувам се, не дай Боже, да не би да се е случило по-лошо, нещо по-страшно.

А той ми отговори:

- То едва ли ще се случи такова нещо. Ако пък се е случило, те трябва да ти кажат, защото в противен случай е грехота.

Тези думи не ме успокоиха, но ми навяха още по-голямо съмнение. Аз станах апатичен, всичко ми стана безразлично.

Един ученик от по-долните класове се издаде, но и това мина. Пита ме:

- Абе, Самуиле, вярно ли, че майка ти умряла бе?

Добре ама по-големите ученици го награкаха:

- Що го питаш такива работи! То ако имаше нещо подобно, те трябваше да му кажат. Щом не са му казали, значи няма нищо вярно в това.

В компанията на Елка обаче положението било по-другояче. Тя видяла, че някои момичета плачели и ги е питала защо плачат. А те ѝ отговорили, че нещо им било мъчно за някаква тяхна приятелка и други работи, не помня какво са я лъгали.

Пътуване

В неделя на обед в трапезарията дойде директорът г-н Пърличев и каза тихо: "Деца, ще пътувате!"

Всички се зарадвахме и изръкопляскахме. Другите работи ги преживявах безразлично като насън, но съобщението за пътуването не ми беше безразлично, още повече разбрах окончателно, не помня от кого, че и ние с Елка ще си ходим за ваканцията.

Вечерта, когато се сбогувахме, моята съкласничка, която беше пошъпнала нещо на болната другарка, ми стисна ръката и каза: "Сами, добър път! Пожелавам ти да намериш майка си здрава!" Това нещо ме пожегна, но мина. Нали бях малък, пусто да остане, неприятностите бързо отзвучаваха. Все пак бях на 15 години. Не обръсах чак такова внимание на околния свят, не знаех какво да мисля, какво да си представям - не ми работеше акълът.

В понеделник сутринта тръгнахме на път - аз, Елка и още няколко ученици от Северна България. Придружаваше ни училищният прислужник Мордохай. Тогава пътувахме безплатно. Министерството

атни билети. Имахме зрящи придружи

тели, които да свалят учениците по гарите. Един слезе на Две могили, друг на Пиргос.

Бай Мордо ни придружаваше до Русе. По едно време той ни вика:

- Самуиле, какво ли те чака вкъщи. Да не дава Господ да се случи нещо с майка ти!

Рекох му:

- Знам!

И той разбра, че аз зная за смъртта на мама.

А в туй време Елка си пееше с другарката детски песни. Мордохай я извика, каза й да не пее, че мама е починала. Каза й простичко, както може да каже един обикновен човек:

- Елке, спри песента. Ела да ти кажа нещо... тъжно.. ама да не заплачеш...

- За мама ли?

- За нея... – отговори той и гласът му потрепера.

Познах, че вместо Елка той заплака. Сетне почна да я утешава, колкото може един възрастен човек да утеша едно дете:

- Момиченце, ти сега недей тъгува за майка си. Тя беше много болна и за да не се мъчи, Господ се смили над нея и я взе в Царството небесно. Той няма да забрави тебе и батко ти и ще бди над вас като грижовен баща.

Елка изглежда не повярва, но престана да пее.

В бащината къща

Слязохме в Русе към 17,30 – 18 часа. Един еврейин хамалин (преносвач) ни заведе вкъщи, но там нямаше никой. Тогава той ни заведе у комшиите, които бяха лех евреи, но знаеха и испански, идиш и

румънски, защото бяха дошли от Румъния, а дъщеря им (госпожица) знаеше и български, но по акцента си личеше, че има нещо румънско.

Съседите казаха на преносвача, че татко е у Белина, да иде да го извика. Той ни остави у съседите и отиде. Провинциалните евреи се познавахме, докато софийските евреи не се познаваха.

Съседката каза:

- Абе миналата вечер всички дойдоха на гарата да ви посрещнат - и татко ви, и братчето ви Манол.

А Елка рече:

- А мама?

По това заключавам, че Елка във влака не е повярвала на думите на бай Мордо. Съседката излезе, без да каже нещо. След малко влезе, но вече не отвори дума за посрещачите. Аз казах на Елка: "Нали знаеш, че мама е в болницата - как ще дойде да ни посреща."

Ето, че в туй време идват татко и Манол. Татко ни прегърна и целуна. След като се поздравихме с добре дошли и добре заварихме, Елка запита:

- Татко бе, къде е мама?

И той каза:

- Тя е в болницата.

Аз стиснах здраво ръката на Манол и той ми пошъпна: "мълчи!". И така се разбрахме.

Татко ни заведе при прословутата Белина. Запознахме се с нея. Недоумявах отде накъде имаме роднинство с тази непозната досега за мен жена. Даже позапитах татко, а той каза: "Тя е нещо повече от роднина!" А тя нищо не каза.

На вечерята се изтървахме да споменем нещо за синагогата (еврейската черква). И Елка веднага запита:

- Ами защо ще ходите в синагогата?

Баща ми трябваше да обясни, че ще ходят в синагогата във връзка с погребението на мама, а той смотолеви:

- Нали знаеш, че майка ти е в болницата, та...

Но Белина излезе по-съобразителна и каза:

- В синагогата свещеникът чете специални молитви за по-скорошно оздравяване на болните.

Аз се поусмихнах. Навечеряхме се и се реши Елка да спи при Белина, а татко, аз и Манол си отидохме къщи. Тук вече татко ми разказа подробно за смъртта на майка ми. През нощта Елка попитала Белина: "Къде е мама?" А тя й отговорила: "На небето. Отсега нататък аз ще ти бъда майка!".

Заветът на майка ми

До последния си дъх тя милеела за нас, децата. Не можела да си прости грешката, че се омъжила за близък роднина – първи братовчед. На баща ми казвала:

- Грешен беше нашият брак, Авраме. Извършихме кръвосмешение и създадохме нещастни слепи деца.

Манол вижда, по-лесно ще се оправя в живота, но Самуил и Елка какво ще правят горките без очи!?

Докато си жив, ти ще се грижиш за тях, а после?!

Затреперела от мъка и заплакала. А той й рекъл:

- Не тъгувай за тях. С Божията помощ те ще се изучат, ще станат музиканти, ще свирят и пеят, гладни няма да умрат!

Последните й думи били: "Предай им завет от мене – да не се женят по близко родство, да живеят честно и почтено, да се обичат и помагат като брат и сестра!"

Пошепнала с последна сила и след малко издъхнала. Отишла си с мъка от този свят. Изстрадала своята и нашата съдба. Борила се с мизерията, победила туберкулозата, но не намерила сили да се пребори с мъката си по нас, разболяла се от рак и починала. Вечна й памет!

Последният ден в Института

Напътствия на директора към учениците зрелостници. Прощаване с учителите.

Отношенията ни с учителите в Института бяха приятелски. Дружахме и разговаряхме с тях като приятели.

В края на следването учителите ни събраха в една от класните стаи. Прочетоха дипломата на най-добрия ученик отличник, раздадоха дипломите ни и ни подариха по една брайлова плоча за писане – българска. Директорът на Института г-н Иван Йотов – зрящ, каза:

- Драги деца! Вие завършихте девети курс. Сега ще напуснете класните стаи и ще навлезете в живота. Животът е бурно море. Всеки трябва да умее добре да плува. Който не умее, ще се удави. Ще ви кажа няколко ръководни правила, които трябва да спазвате. Първото от тях е да сте навсякъде учтиви. Обществото не търпи неучтивост. Ние можем да ви съветваме, да прощаваме грешките ви. Обществото може да ви съжали или порицае, но никога няма да търпи вашите лоши навици и порядки.

Например високото говорене на публично място. Вие трябва да се държите навсякъде коректно и възпитано. Влизаш някъде – отваряй и затваряй тихо вратите след себе си. Преди да влезеш в канцелария, свали си шапката, почукай леко и тогава влез. Като влезеш, поздрави чиновника, усмихни се приветливо и след това кажи кратко и ясно за какво си отишъл. Ако блъснеш, без да искаш, някого, извини му се. Застанеш на пресечката, движение голямо, рисковано е да преминеш сам. Помоли минувача да те преведе. "Извинявам се – кажи – ако обичате бихте ли ме превели". Дрехите ви да са винаги изрядно чисти. Слепият привлича вниманието на зрящите. Зрящият няма да забележи петната по дрехите на зрящите, но петната по дрехите на слепия ще забележи. Като влезе в къщата на сляпа жена, зрящият внимателно се озърта – аджеба, тя като е сляпа как е подредила своя дом. В къщата на зряща няма да забележи петното на прозореца или паяжината в ъгъла, но тук ще ги забележи. Зрящите хора могат да се карат и псуват на висок глас, но никой не им обръща внимание, докато един сляп ако изпусне една неприлична дума или малко повиши тон, окатите веднага ще го забележат и ще му се присмоят. Помнете, че слепият винаги е пред очите на зрящите. Уважавайте хората, за да уважават и вас. С измама и лъжа не си служете. На лъжата краката са къси. Никого не обиждайте и не нагрубявайте. Не забравяйте, че блага дума железни врата отваря. Дръжте на думата си. Всичко това по-кратко може да се изрази с мисълта на Исус Христос: "Правете на другите това, което искате и те да правят на вас!"

Драги абитуриенти! Под тихата училищна стряха преминаха най-хубавите години на вашия живот – детско-юношеските ученически години. Неповторимото златно детство! Изпъстрено със скъпи неувяхващи спомени.

Несъмнено през тези дълги години ние, вашите учители и възпитатели, неволно сме грешили и може би незаслужено сме обидили и наказали някои от вас. Молим ви, простете ни. Човешко е да се греша, още по-човешко е да се прощава. Забравете лошите мигове, скътайте в сърцата си хубавите спомени от детските години. Те ще ви сгриват и крепят през целия живот.

Драги зрелостници! Днес ние се разделяме с вас, но не завинаги. При нужда търсете нашата помощ и съвети, обръщайте се за всичко към нас. С каквото можем на драго сърце ще ви помагаме.

Скъпи деца! Днес вие излитате от Института като птичета от майчино гнездо и поемате по вашия самостоятелен път в живота. Живейте пълноценно и плодотворно. Стремете се с всички сили да оставите светла диря след себе си. Животът се дава веднъж на човека и той е длъжен да го изживее достойно и творчески, а не да го пропилява напразно по вятъра.

В житейския си път вие ще срещате трудности и нещастия, но не се отчайвайте, не падайте духом.

Борете се юнашки! Преодолявайте трудностите с твърда воля и вяра в доброто.

Пожелавам ви здраве, дълголетие, успех и щастие в живота. На добър час! Бог да ви закриля и помага! Изръкопляскахме и започнахме да се сбогуваме с учителите поотделно. Приблжих се към Загоров някак неохотно, страхувайки се да не ме изругае. Подадох му ръката си и казах:

- Сбогом, г-н Загоров!

За моя голяма изненада той ме прегърна и рече:

- Не сбогом, а довиждане. Сами, ние пак ще се срещаме. Прощавай, малко грубичко се отнасях към тебе. Де заслужено, де незаслужено честичко те наскърбяха, ама ти не ми връзвай кусур. И аз като всеки човек имам трески за дялане. Понякога съм те обиждал, не от зла воля, а ей тъй за шенлик (веселост).

Помислих си: "Виж го ти шейтана (дявола) недни! Да не повярваш, че и в него имало човешинка!" Напуснахме Института и поехме по трънливия път към неизвестното бъдеще. Който имаха пари, продължиха образованието си във висшите учебни заведения. Някои се заловиха с кошничарство, а най-бедните – с парсаджилък по кръчмите. Въпреки че няха пари, аз реших да продължа в

Музикалната академия.